
На основу члана 16. и члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02, 102/09 и 72/17), те члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09 и 25/18), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

**ПРАВИЛНИК
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О
АЕРОДРОМИМА**

Члан 1.

У Правилнику о аеродромима ("Службени гласник БиХ", број 09/11 и 101/15) у члану 2. став (1) иза тачке 103) додаје се тачка 104) која гласи:

"104) **Стање површине полетно-слетне стазе** (Runway surface condition(s)) - Опис стања на површини полетно-слетне стазе, коришћењем извјештаја о стању полетно-слетне стазе, којим се успоставља основа за одређивање кода стања полетно-слетне стазе, а у сврху одређивања перформанси ваздухоплова.

- а) **Сува полетно-слетна стаза** (dry runway) - Полетно-слетна стаза сматра се сувом ако на њеној

површини нема видљиве влаге и ако није контаминирана на подручју које је намијењено за коришћење;

- б) **Мокра полетно-слетна стаза** (wet runway) - Површина полетно-слетне стазе прекривена је било каквом видљивом влагом или водом дубине до и укључујући 3 mm унутар подручја које је намијењено за коришћење;
- ц) **Клизава мокра полетно-слетна стаза** (slippery wet runway) - Мокра полетно-слетна стаза на којој је утврђено да су карактеристике површинског трења значајног дијела полетно-слетне стазе погоршане;
- д) **Контаминирана полетно-слетна стаза** (contaminated runway) - За полетно-слетну стазу се сматра да је контаминирана када је значајан дио површине полетно-слетне стазе (било у изолованим подручјима или не), унутар дужине и ширине која је намијењена за коришћење, контаминиран једним или више контамината наведених у описима стања површине полетно-слетне стазе;
- е) **Врста контамината на површини полетно-слетне стазе** - Неки од сљедећих контамината се може наћи на површини полетно-слетне стазе:
- 1) **Збијени снијег** (compacted snow) - Снијег који је збијен у чврсту масу тако да ће карактеристике гума ваздухоплова по површини полетно-слетне стазе, при радним притисцима и оптерећењима, бити без значајних даљих збијања или стварања колотрага на површини;
 - 2) **Сув снијег** (dry snow) - Снијег од којег се не може лако направити грудва (snowball);
 - 3) **Мраз** (frost) - Мраз се састоји од кристала леда створених од влаге у ваздуху на површини чија је температура испод ледишта. Мраз се разликује од леда по томе што кристали мрза независно расту и зато имају зрнастију текстуру;
 - 4) **Лед** (ice) - Вода која се смрзла или збијени снијег који је прешао у лед, у хладним и сувим временским условима;
 - 5) **Бљузгавица** (slush) - Снијег који је толико zasiћен водом да ће под прстима руке вода из таквог снијег а цурити (дренирати) или ће прскати ако се на такав снијег нагази силом;
 - 6) **Стајаћа вода** (standing water) - Вода дубине веће од 3 mm;
 - 7) **Мокри лед** (wet ice) - Лед с водом на себи или лед који се топи;
 - 8) **Мокри снијег** (wet snow) - Снијег који садржи довољно воде да, ако се стисне руком, може формирати чврсту грудву снијег, али вода се неће истиснути из такве грудве."

Члан 2.

(1) У члану 18. став (4) мијења се и гласи:

"(4) Преглед оперативних површина (movement area) мора се урадити сваки дан, и то:

- а) најмање једном дневно на аеродромима са полетно-слетном стазом кодног броја 1 и 2, односно, најмање два пута дневно на аеродромима са полетно-слетном стазом кодног броја 3 и 4;
- б) додатни прегледи додатно за став под а) кад год се стање на површини ПСС-а промијенило због метеоролошких услова."

(2) У члану 18. став (5) мијења се и гласи:

"(5) Оператор аеродрома мора обезбиједити да све особље које спроводи преглед стања оперативних површина, те израђује извјештаје о обављеном прегледу у виду "Runway Condition Code", буде стручно оспособљено за те послове, укључујући и сљедеће области:

- а) Познавање аеродрома (ознаке, знакови, свјетла),
- б) Аеродромски приручник,
- ц) План поступања у случају ванредног догађаја,
- д) NOTAM процедуре,
- е) Вожња по оперативној површини,
- ф) Поступци радио-комуникације,
- г) Поступци прегледавања оперативних површина аеродрома и
- х) Поступци извјештавања резултата прегледа."

(3) У члану 18. у ставу (7) став а) мијења се и гласи:

"а) спровести додатну процјену стања полетно-слетне стазе"

(4) У члану 18. додаје се нови став (10) који гласи:

"(10) Вода на полетно-слетној стази - увијек када се на полетно-слетној стази или на једном од њених дијелова налази вода, оператор аеродрома је обавезан дати опис стања површине полетно-слетне стазе, коришћењем сљедећих израза:

МОКРО (WET) - Површина полетно-слетне стазе је натопљена водом, али нема стајаће воде (опис према ICAO Анексу 14 из 2018) или друга опција према ICAO Cir 355 из 2019, који **МОКРО (WET)** дефинише као "Површина полетно-слетне стазе прекривена је било каквом видљивом влагом или водом до дубине од 3 mm".

СТАЈАЋА ВОДА (STANDING WATER) - Полетно-слетна стаза на којој је више од 25% површине стазе (узимајући у обзир дужину и ширину стазе која се користи) прекривено водом дубине веће од 3 mm.

Информација да је дио или цијела полетно-слетна стаза мокра, оператор аеродрома AIS-у о томе доставља информацију уз напомену да је полетно-слетна стаза, или њен дио, могуће клизава када је мокра ("may be slippery when wet")."

(5) У члану 18. додаје се нови став (11) који гласи:

"(11) Снијег, бљузгавица, лед или мраз на полетно-слетној стази:

- а) Увијек када се на дијелу или цијелој полетно-слетној стази налази нека врста контамината: снијег, бљузгавица, мраз или лед, оператор аеродрома мора урадити провјеру стања површине стазе и о томе извјештавати.
- б) Увијек када се на полетно-слетној стази појави нека врста контамината: снијег, бљузгавица, мраз или лед, оператор аеродрома за сваку трећину полетно-слетне стазе засебно процјењује врсту контамината, његову распрострањеност и дебљину слоја на површини полетно-слетне стазе, те је обавезан да достави информацију користећи изразе из сљедеће табеле:"

Опис појаве	Израз за означавање појаве
Суви снијег	Dry Snow
Мокри снијег	Wet Snow
Збијени снијег	Compacted Snow
Мокри збијени снијег	Wet Compacted Snow
Бљузгавица	Slush
Лед	Ice
Мокри Лед	Wet Ice
Мраз	Frost
Суви снијег на леду	Dry Snow on Ice
Мокри снијег на леду	Wet Snow on Ice
Хемијска средства на површини коловозног застора	Chemically Treated

Пијесак на површини коловозног застора	Sanded
--	--------

(6) У члану 18. додаје се нови став (12) који гласи:

"(12) Стање површине полетно-слетне стазе и употреба извјештаја о стању стазе:

- a) Стање површине полетно-слетне стазе мора се процијенити и извјештавати путем тзв. "кода стања полетно-слетне стазе" (runway condition code) или скраћено RWYCC и његовог описа користећи следеће појмове:

Збијени (компактни) снијег	COMPACTED SNOW
Суво	DRY
Суви снијег	DRY SNOW
Суви снијег изнад збијеног снијета	DRY SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW
Суви снијег изнад леда	DRY SNOW ON TOP OF ICE
Мраз	FROST
Лед	ICE
Бљузгавица	SLUSH
Стајаћа вода	STANDING WATER
Вода изнад збијеног снијета	WATER ON TOP OF COMPACTED SNOW
Мокро	WET
Мокри лед	WET ICE
Мокри снијег	WET SNOW
Мокри снијег изнад збијеног снијета	WET SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW
Мокри снијег изнад леда	WET SNOW ON TOP OF ICE

- b) Увијек када је полетно-слетна стаза контаминирана, мора се урадити процјена и извјештавање о дебљини и покривености сваке трећине полетно-слетне стазе."

Члан 3.

У Прилогу А Забиљешка као допуна Правилнику о аеродромима додаје се тачка 6.10 која гласи:

"6.10. Од 4 NOV 2021 треба да важе следећи захтјеви:

- a) Извјештај о стању полетно-слетне стазе (RCR - Runway condition report), за извјештавање о стању површине полетно-слетне стазе (reporting runway surface condition).
- b) На глобалном нивоу, оперативне површине (movement areas) изложене су мноштву климатских услова и посљедишно значајној разлици у њиховом стању које треба пријавити. Извјештај о стању полетно-слетне стазе (RCR) описује основну методологију примјенљиву за све ове климатске промјене и структурисан је на такав начин да их државе могу прилагодити климатским условима примјенљивим за ту државу или регију.
- ц) Концепт извјештавања о стању полетно-слетне стазе RCR-а заснива се на:
- 1) Договореном скупу критеријума који се користе на досљедан начин за процјену стања површине полетно-слетне стазе, сертификавање ваздухоплова и прорачун оперативних перформанси ваздухоплова;
 - 2) Јединствени код стања полетно-слетне стазе (Runway Condition Code - RWYCC), који повезује договорени скуп критеријума са табелом перформанси слијетања и полијетања ваздухоплова, и повезан је са стањем кочења, а који су посаде ваздухоплова пријавиле;
 - 3) Извјештавање о врсти и дубини контамината који су битни за перформансе ваздухоплова при полијетању;
 - 4) Стандардизована заједничка терминологија и фразеологија за опис стања површине полетно-слетне стазе коју може да користи

особље аеродромског оператора, контролори ваздушног саобраћаја, ваздухопловне компаније и летачке посаде;

- 5) Глобално усклађене (хармонизоване) процедуре за успостављање кода стања полетно-слетне стазе - RWYCC, са уграђеном флексибилношћу, како би се омогућиле локалне варијације које одговарају специфичним временским приликама, инфраструктури и другим одређеним условима.
- д) Ове усклађене процедуре огледају се у матрици за процјену стања полетно-слетне стазе (Runway condition assessment matrix - RCAM) која је у узајамној вези са кодом стања полетно-слетне стазе (Runway Condition Code - RWYCC), односно договорени скуп критеријума и кочења ваздухоплова које летачка посада треба очекивати за сваку вриједност кода стања полетно-слетне стазе (Runway Condition Code - RWYCC-a).
- е) Процедуре које се односе на употребу Runway condition assessment matrix - RCAM-а дате су у ICAO документу PANS - Аеродроми (Doc 9981).
- ф) Препознато је да су информације које пружа особље аеродрома за процјену и извјештавање о стању површине полетно-слетне стазе пресудне за учинковитост извјештаја о стању полетно-слетне стазе. Погрешно пријављено стање полетно-слетне стазе не би требало довести до несреће или инцидента. Оперативне маргине (границе) требале би покрити разумну грешку у процјени, укључујући непријављене промјене стања полетно-слетне стазе. Али, погрешно пријављено стање полетно-слетне стазе може значити да маргине више нису доступне за покривање осталих оперативних одступања (попут неочекиваног лећног вјетра, високог и брзог прилаза изнад прага или сл.).
- г) То додатно појачава потребу за пружањем процијенених информација у одговарајућем формату за дистрибуцију, што захтијева увид у ограничења постављена синтаксом за дистрибуцију. То заузврат ограничава формулацију примједби у обичном тексту које се могу дати.
- х) Важно је придржавати се стандардних процедура приликом пружања процијенених података о условима на површини полетно-слетне стазе како би се омогућило да безбједност не буде угрожена када ваздухоплови користе мокре или контаминирани полетно-слетне стазе. Особље би требало бити обучено за одговарајућа подручја и провјерене њихове компетенције на начин који захтијева држава како би се обезбиједила поузданост њихових процјена.
- и) Програм обуке може укључивати почетну обуку и периодичну обнову обуке у следећим подручјима:
- 1) упознавање аеродрома, укључујући аеродромске ознаке, знакове и освјетљење;
 - 2) аеродромски поступци, како је описано у аеродромском приручнику;
 - 3) аеродромски план за ванредне ситуације;
 - 4) процедура израде NOTAM-a;
 - 5) довршавање/покретање поступака за RCR;
 - 6) правила вожње на аеродрому;

- 7) поступци контроле ваздушног саобраћаја на оперативним површинама;
- 8) процедуре рада радио-везе;
- 9) фразеологија коришћена у комуникацији на аеродрому, укључујући ICAO авијацијску абецеду;
- 10) процедуре и технике прегледа аеродрома;
- 11) врсте контамината полетно-слетних стаза и извјештавање;
- 12) процјена и извјештавање о карактеристикама кочења површине полетно-слетне стазе;
- 13) употреба уређаја за мјерење коефицијента кочења полетно-слетне стазе;
- 14) калибрација и одржавање уређаја за мјерење кочења полетно-слетне стазе;
- 15) свијест о неизвјесностима у вези са тачкама 12) и 13); и
- 16) процедуре у условима смањене видљивости.

Члан 4.

Овај правилник примјењиваће се са циљем обавезе припреме и увјежбавања рада аеродромског оператора од јула 2021. године, односно осмог дана од објаве у "Службеном гласнику БиХ", док ће се цјелокупно примјењивати од 4.11.2021. године.

Члан 5.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-07-2-436-1/21

19. јула 2021. године
Бања Лука

Генерални директор
Чедомир Шушњар, с. р.